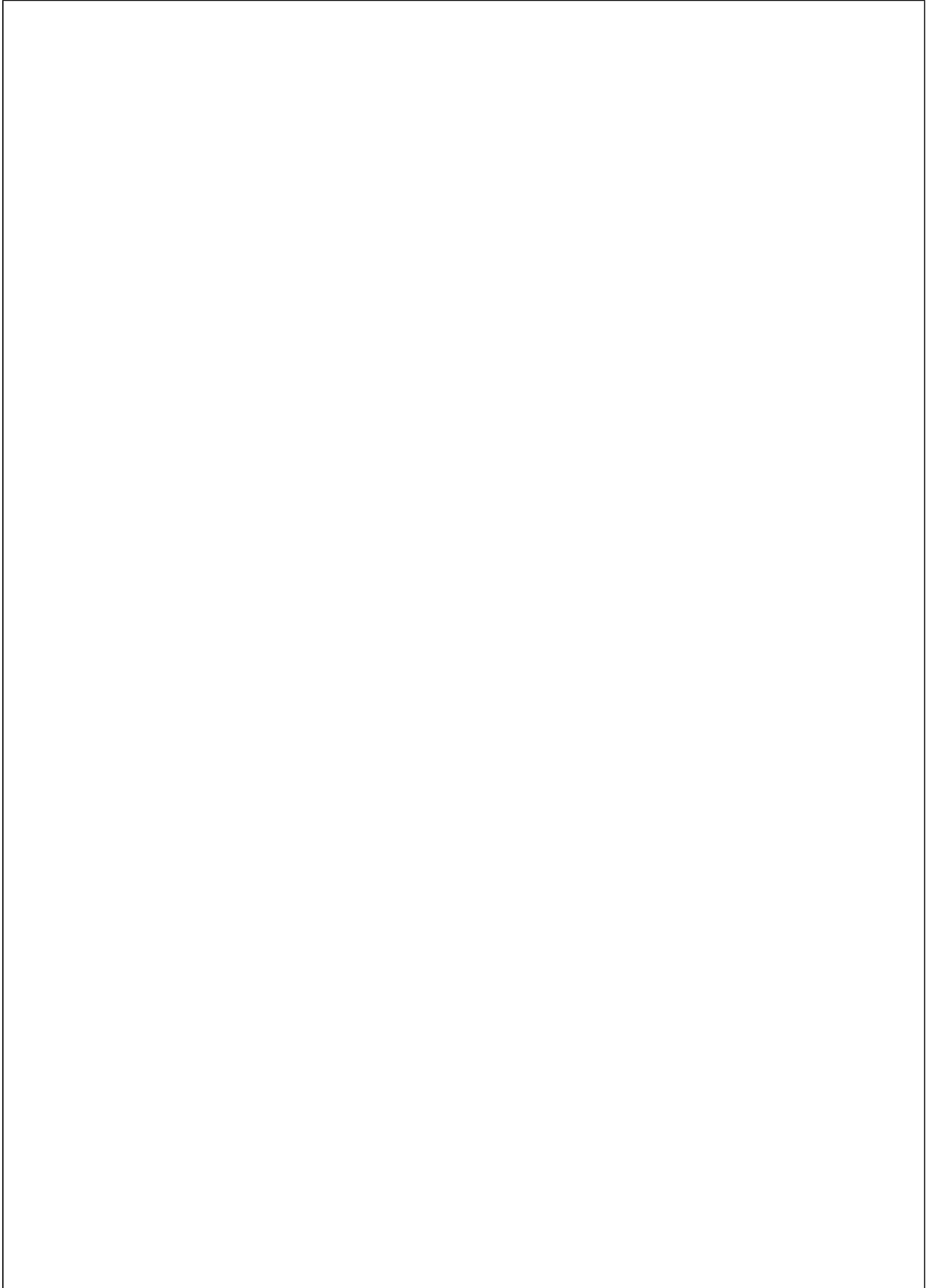

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/237651,Tu-rodzila-sie-Solidarnosc-spotkanie-Dam-i-Kawalerow-Krzyza-Wolnosci-i-Solidarno.html>
27.02.2026, 15:31

„Tu rodziła się Solidarność” – spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności w Rzeszowie

18 lutego 2026 roku odbyły się obchody 45. rocznicy strajków i podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich oraz powstania NSZZ RI „Solidarność”. Uroczystości połączone były ze zjazdem Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności z województwa podkarpackiego. W wydarzeniu udział wziął zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma.

18.02.2026

[Krzyż Wolności i Solidarności NSZZ Solidarność opozycja antykomunistyczna Solidarność](#)

Spotkanie miało szczególny wymiar – było wyrazem wdzięczności wobec tych, którzy w latach osiemdziesiątych odważyli się upomnieć o wolność i suwerenność Polski.

Podczas uroczystości zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma w imieniu Prezydenta RP Karola Nawrockiego wręczył odznaczenia państwowe byłym działaczom opozycji antykomunistycznej. Prezydent skierował też słowa do zebranych, a list w jego imieniu odczytał prezydencki doradca do spraw rolnych, Tomasz Obszański.

Za zasługi w działalności na rzecz niepodległości i suwerenności Polski oraz respektowania praw człowieka w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Krzyżem Wolności i Solidarności odznaczeni zostali:

- Grzegorz Gościński
- Andrzej Adam Kaczmarek
- Józefa Łach
- Agata Dorota Majcher
- Piotr Romuald Rychter

Za zasługi w działalności na rzecz przemian demokratycznych w Polsce Złotym Krzyżem Zasługi odznaczony został:

- Andrzej Antoni Nowak

W swoim wystąpieniu dr Mateusz Szpytma podkreślił odwagę uhonorowanych i znaczenie solidarnościowego dziedzictwa dla współczesnej Polski:

- Decyzja, by walczyć o lepszą Polskę, zrodziła się w sercu każdego z Państwa. Podjęliście tę walkę mimo realnych konsekwencji, które za to groziły. Stanęliście po dobrej stronie i dziś państwo polskie dziękuje Wam za to. Proszę Was, Damy i Kawalerowie, abyście podjęli zobowiązanie na przyszłość i byli czynnymi uczestnikami życia społecznego.

Kolejnym punktem programu była dyskusja panelowa pt. „Przez Solidarność do niepodległości” z udziałem Adama Pęziola, Henryka Cząstki i Mariana Krztonia. Moderatorem rozmowy był dr hab. Dariusz Iwaneczko, dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie. Paneliści dzielili się osobistymi

doświadczeniami oraz refleksjami na temat drogi, która prowadziła od społecznego sprzeciwu wobec systemu komunistycznego do odzyskania przez Polskę pełnej suwerenności.

Uroczystość zakończył koncert okolicznościowy pt. „Pieśni Solidarności” w wykonaniu Zespołu „Sonanto”. Artyści zaprezentowali repertuar inspirowany wartościami wolności, solidarności i godności, przygotowany specjalnie na tę okazję.

W wydarzeniu wzięli udział m.in. Władysław Ortyl – Marszałek Województwa Podkarpackiego, przedstawiciele Senatu i Sejmu RP, reprezentanci samorządu, a także przedstawiciele NSZZ „Solidarność”, w tym Jerzy Bednarz – Przewodniczący Podkarpackiej Rady Wojewódzkiej NSZZ RI „Solidarność”, Piotr Wójcik – Prezes Stowarzyszenia „Klub Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności” oraz Ewa Tomaszewska, działaczka Solidarności, posłanka, senator, deputowana do Parlamentu Europejskiego. W wydarzeniu uczestniczyły Damy i Kawalerowie Krzyża Wolności i Solidarności.

Organizatorami obchodów był Instytut Pamięci Narodowej oraz Województwo Podkarpackie, przy współpracy z Wojewódzkim Domem Kultury w Rzeszowie. Uroczystość stanowiła część całorocznych obchodów 45. rocznicy rejestracji NSZZ „Solidarność”.

Wydarzenie zostało objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.

RP

Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego

* * *

Powstanie „Solidarności” było jednym z najważniejszych wydarzeń końca XX w. na świecie. Od samego początku wspierali ją polscy rolnicy. Rejestrując NSZZ „Solidarność”, komuniści nie zgodzili się na rejestrację podobnego związku rolników. Jego statut został złożony w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie już 24 września 1980 r.

Wśród najważniejszych postulatów ludności wiejskiej znalazły się

- prawo do swobodnego zrzeszania się w niezależnych związkach zawodowych
- poszanowanie przez komunistyczne władze prawa do własności ziemi
- swobodny obrót własnością ziemską
- zrównanie w prawach gospodarstw rolników indywidualnych z uprzywilejowanymi dotąd państwowymi gospodarstwami rolnymi (PGR)
- ujednolicenie praw socjalnych na wsi i w mieście

- reforma szkolnictwa wiejskiego
- poszanowanie wolności religijnej

29 grudnia 1980 r. w Ustrzykach Dolnych rozpoczął się chłopski protest, a 5 stycznia 1981 r. w Rzeszowie rozpoczęła się okupacja siedziby Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych. Na przełomie stycznia i lutego kilkanaście osób podjęło głodówkę w kościele św. Józefa w Świdnicy. Jednym z postulatów protestujących była rejestracja niezależnego związku zawodowego rolników. Co prawda 10 lutego komunistyczny Sąd Najwyższy odrzucił wniosek o rejestrację „Solidarności” rolników, jednak wkrótce (18/20 lutego) protesty doprowadziły do podpisania tzw. porozumień rzeszowsko-ustrzyckich. Były one ostatnim – po Gdańsku, Szczecinie, Jastrzębiu-Zdroju, Dąbrowie Górniczej – porozumieniem społecznym zawartym w latach 1980-81. W reakcji na stały sprzeciw reżimu w sprawie rejestracji związku zawodowego rolników w marcu w Poznaniu doszło do zjednoczenia istniejących już niezależnych organizacji chłopskich, które przyjęły wspólną nazwę NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Działania rolników były systematycznie wspierane przez NSZZ „Solidarność” oraz hierarchię kościelną. Prymas Stefan Wyszyński wielokrotnie spotykał się z liderami „chłopskimi” oraz osobiście interweniował u komunistycznych władz, popierając dążenia ludności wiejskiej.

W walce przeciwko powstaniu rolniczego związku zawodowego komunistyczna władza doprowadziła do słynnego kryzysu bydgoskiego. Jako protest wobec brutalnych działań reżimu 27 marca 1981 r. miał miejsce największy strajk w Polsce. Uczestniczyło w nim ok. 11 mln osób, a więc nawet więcej niż wynosiła liczba członków „Solidarności”. Dopiero ten zdecydowany protest wszystkich środowisk patriotycznych w całej Polsce wymusił rejestrację 12 maja 1981 r. Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Wielu specjalistów ocenia ten sukces także jako ostatnie społeczne dzieło prymasa Wyszyńskiego. Swojego oburzenia nie kryli natomiast komuniści moskiewscy. „Kania obiecał, że się nie poddacie, że nie zarejestrujecie »Solidarności wiejskiej«. [...] A jednak skapitulowano. W jakiej postawiliście nas sytuacji?” – huczał członek sowieckiego Politbiura Michaił Susłow.

Polska „Solidarność” była iskrą, która dała początek upadkowi sowieckiego imperium oraz uzależnionych państw komunistycznych na czterech kontynentach. Przebudowie uległ świat ukształtowany przez „zimną wojnę” po 1945 r. Efektem było wyzwolenie się wielu państw spod zależności i okupacji Związku Sowieckiego od Litwy, Łotwy i Estonii po Gruzję. Dzięki przełomowi zapoczątkowanemu przez „Solidarność” stało się także możliwe zjednoczenie Niemiec. Polska „Solidarność” to triumf pokojowej siły ducha nad materialistycznym komunistycznym imperium zła.

Polecamy:

- [Andrzej W. Kaczorowski: Rolnicy „okrągłego stołu”](#)
- [Mateusz Szpytma: Jan Antoń – gazda z pięćdziesiątego województwa](#)
- [Andrzej W. Kaczorowski: Prymas wobec rolniczej „Solidarności”](#)
- [Tekst edukacyjny IPN: „O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI «Solidarność» \(1944-1989\)”](#)
- [Dodatek prasowy: Kurjer Kielecki. Solidarna wieś \[PDF\]](#)
- [Cykl wykładów „Bohaterowie Zielonej Solidarności”](#)
- [Wystawa „Tu rodziła się Solidarność Rolników”](#)
- [Porozumienia rzeszowsko-ustrzyckie](#)
- [Konferencja popularnonaukowa: 40. rocznica podpisania Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich](#)

- [Dodatek prasowy IPN – 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie](#)

Pliki do pobrania

[Biogramy odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności \(pdf, 70.97 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Rzeszów

Rzeszów

Solidarność

Obchody